

TERVAVAARA

AKANVAARA

KYÖPELINVUORI

KORPIVAINIO

MUSTIKKAMÄKI

TAHJANJÄRVI

HARJU

RIIHIKOSKI

Matkalippu ikimetsiin

Hyviä metsä uutisia!

Maailmaan mahtuu myös hyviä uutisia. Yksi niistä on Luonnonperintösäätiön viime vuosien menestys - säätiöllä on tällä hetkellä hallussaan 12 suojelualuetta, jotka on kaikki ostettu 2000-luvulla. Säätiön rauhoittamalla alueilla on suojeltu uhanalaista suomalaista luontoa, ensisijaisesti vanhaa metsää, joka on muuttumassa rauhoitus päätöksen turvissa "ikimetsäksi".

Luonnonperintösäätiön hallinnoimien alueiden pinta-ala on tällä hetkellä noin 250 hehtaaria, mutta suojeltujen metsien kuvaavin tunnusluku ei ole hehtaarimäärä. Säätiön metsissä on nimittäin parhaimmillaan nelinkertaisesti puuta keskimääräisiin talousmetsiin verrattuna – suojelualueemme vastaisivat tämän laskun mukaan jo tuhatta nykymetsähehtaaria. Maapuita, keloja, pötkelöitä, kääpiä ja käkkyroitä on suhteellisesti vielä paljon enemmän.

Säätiön metsien pieni ala on sekä heikkous että rikkaus. Toisaalta on hienoa, että on näytteitä ikimetsistä eri puolilla maata, toisaalta pienialaiset "saaret" eivät kykene turvaamaan kaikkia uhanalaisia pieneläimiä, sammalia, jäkäliä ja sieniä. Mutta suojelualueiden verkosto kasvaa ja säätiöllä on tosiaankin jo hyvin monipuolista luontoa, Karjalan heleistä koivikoista Lopen ja Kiikalan uljaisiin tummiin kuusikoihin, Laitilan, Pyhärannan ja Kustavin suonlaiteitten sekametsiin, joissa näkyvät hiljattaisen maankohoamisen ja meren vaikutukset. On Nurmeksen mahtavaa pohjoista taigametsää, lähes viidenkymmenen hehtaarin verran, kapeiksi mutta korkeiksi käyvine aarnikuusineen ja liito-oravahaapoineen sekä metsässä lymyävine lampineen, ja Pohjois-Pohjanmaalla Siikajoella muuten vähäpuustoiseksi hakatulla seudulla ehyttä puolukka-mäntykangasta, rämettä ja nevaa.

Säätiö ja sen tukijoukko Ikimetsän ystävät ovat toimineet pienillä resursseilla, ja vapaaehtoistyöllä on ollut ja tulee olemaan edelleen suuri merkitys. Nämä runsaspuustoiset ja siksi kalliit alueet on rahoitettu säätiön tukijoiden lahjoittamilla varoilla. Vaikuttaa siltä, että luonnonrakkautta, ymmärrystä ja osallistumishalua on kansalaisten keskuudessa odotettua enemmän. Yhtenä syynä voi olla Luonnonperintösäätiön tarjoama kanava osallistua henkilökohtaisella panoksella suoraan suojelualueiden hankintaan. Tällaisen innostavan mahdollisuuden tarjoaa Suomessa tällä hetkellä vain Luonnonperintösäätiö.

Pentti Linkola

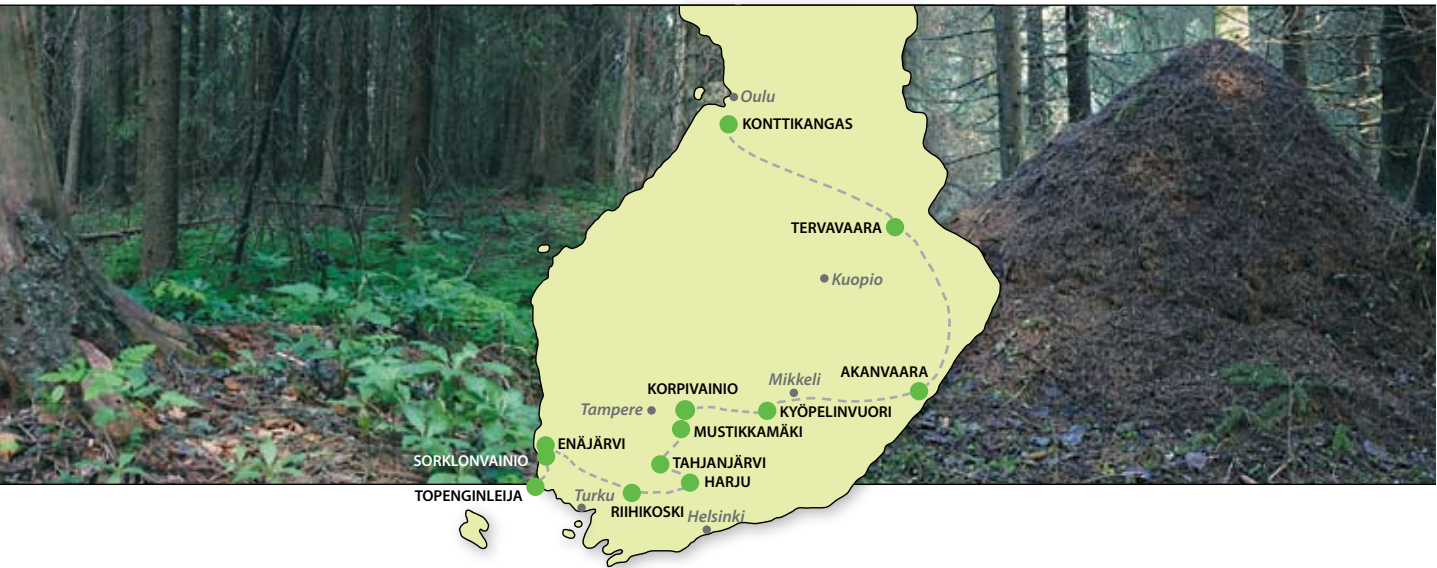
Tervetuloa metsään

Luonnonperintösäätiön kahtatoista suojelualuetta ei olisi olemassa ilman teitä, hyvät tukijat ja lahjoittajat. Kutsumme teidät nyt tutustumiskierrokselle säätiön rauhoittamiin metsiin. Tämä lehtinen, matkalippu, annetaan niille, jotka sen todella ansaitsevat. Mielenkiintoista retkeä! Metsien huminassa soi kiitos tuestanne.

*Luonnonperintösäätiö ja
Ikimetsän ystävät*

JANNE SVÄRD

MIKKO HOVILA

Julkaisijat:

Luonnonperintösäätiö ja
Ikimetsän ystävät

Ulkoasu, taitto ja karttapiirros:
Juha Ilkka
Toimitus ja suojelualuetekstit:
Anneli Jussila ja Anni Kytömäki
Kannen kuva:
Sorklonvainio, Janne Svärd
Kirjapaino:
Domus Print Oy, 2. painos 2008
Painettu 100% kierrätyspaperille

Ikimetsiä on yhä.

Annetaan niiden olla vastaisuudessakin – tue suojelutyötä!

Luonnonperintösäätiön lahjoitustili: OP 549409-522493

Anna lahjaksi pala metsää, pieni tai suuri!
www.ikimetsanystavat.fi/lahja

Yhteystiedot:

Luonnonperintösäätiö ja Ikimetsän ystävät, Hämeentie 2 A 6 as 2, 13200 Hämeenlinna
www.luonnonperintosaatio.fi
www.ikimetsanystavat.fi

Asiainhoitaja Anneli Jussila, puh. 040-5863950, s-posti: anneli.jussila@pp.inet.fi

Luonnonperintösäätiön metsät

SÄÄTIÖN HALLUSSA OLEVAT LUONNONSUOJELULAILLA RAUHOITETUT ALUEET 2007

MARKKU POHJANNÄKI

Topenginleija, Kustavi

Matka alkaa lännestä – eikä Suomessa tämän lännemmäksi juuri päästäkään. Topenginleijan suojelualue sijaitsee Kustavin Kaurissalossa, tienoolla, jonka meri jätti vasta hiljattain. Säätiö osti 11 hehtaarin kokoisen alueen syksyllä 2007. Topenginleijaan kuuluu avosuo reunametsineen. Suo on nevaa, muinainen merensalmi, joka on maankohoamisen vuoksi ensin kuroutunut kluuvijärveksi ja sitten kasvanut umpeen. Järvivaiheesta on muistoina vielä pari pientä lampea. Muutoin suota kattavat rahkasammalet ja monet muut suokasvit, kuten pullosara ja nevaimarre. Paikoin neva muuttuu vaikeakulkuiseksi tervaleppäkorveksi – eräänlaiseksi ”Pohjolan mangrovemetsäksi”.

Suon rannoilla on pieniä kalliokumpareita, joilla kasvaa moni-ilmeinen metsä. Huomattavimpia yksityiskohtia ovat jättiläishaavat, kilpikaarnamännyn ja suuret, vanhat koivut. Mm. vanhaa metsää ilmentävää raidankeuhkojäkäälää esiintyy. Topenginleijan suojelualueen lounaisosassa on vielä kappale perinneympäristöä, vanhaa laidunmetsää.

RAIMO HYTINEN JA ANNELI JUSSILA

Enäjärven suojelualue, Laitila ja Pyhäranta

Pyhärannan ja Laitilan rajalla taivasta kuvastelee rauhaansa unohtunut pieni, idyllisen kaunis Enäjärvi. Sen itäpuolelle lähes asumattomalle seudulle on säätiön turvissa syntynyt Enäjärven suojelualue, joka on rakentunut kolmen eri kaupan kautta, neljästä eri metsätilasta. Alkusaluna oli Järventaustan metsä, joka ostettiin vuonna 2005. Kivisaari saatiin säätiölle syksyllä 2006 ja Järvenperä- ja Heinola-nimiset tilat kevättalvella 2007. Näin syntyi 28 hehtaarin laajuinen, merkittävä vanhan metsän ja rantaluhdan suojelualue.

Suurin osa metsästä on vanhaa kuusikkoja, joka kasvaa rehevässä, lehtomaisessa maaperässä. Rannassa havisee heidän vihreitä lehtipuita, koivuja, leppiä ja haapoja. Haaparyhmiä kasvaa monessa kohdin myös metsän sisällä. Kuusikolle antavat oman salaperäisen leimansa siellä täällä maastossa lojuvat erikoiset, suuret kivenjätkäleet, joista kookkain sijaitsee metsän syvimmässä varjostossa. Käävät ja pökököt kertovat monin paikoin metsän pitkäaikaisesta rauhantilasta. Metsässä on havaittu liito-orava ja hiirihaukan pesintä; rantaluhdalla laiduntaa laulujoutsen sekä pitää reviiiriään kurkipari. Haavoilla kasvaa uhanalaiseksi luokiteltua haapariippusammalta sekä raidankeuhkojäkäälää.

RAIMO HYTINEN JA ANNELI JUSSILA

▲ Suojelualueeseen kuuluu useita hehtaareita järven ranta-
luhtaa sekä siitä kohoavia saaria, joiden rantakallioilla kohisee
mäntymetsä. Suojelualue ulottuu lännen puolella avoveteen
asti. Alueen keskiosan läpi virtaa Enäjärven ainoa laskujoki.

Sorklonvainio, Pyhäranta

Linnunteitse vain neljän kilometrin etäisyydellä Enäjärven
suojelualueesta etelään sijaitsee 14 hehtaarin Sorklonvaini-
on metsä, joka oli onnekaasti jäänyt 1960-luvulta lähtien lä-
hes talouskäytön – ja metsäautotieverkoston – ulkopuolelle.
Puusto onkin harvinaisen monipuolinen, alueelle mahtuu eri
metsätyppejä: sekametsää kangasmaalla ja rehevämmällä
pohjalla, kalliomännikköä, kuusikkoa, lepiköitä...

Vaikuttavimmat puut sijaitsevat alueen keskisen avokalli-
on laitamilla: siellä ylispuut ovat paikoin 130-vuotiaita ja niiden
muodot ilmeikkäitä. Eri-ikäisiä haapoja – niistä vanhimmat to-
dellisia puupersonia – kasvaa eri puolilla aluetta, ja joukossa
on myös vanhoja raitoja, monien tärkeiden aarniolajien emo-
puita. Varsinkin metsän länsilaidalla kääpälajisto on runsas.
Maastonmuodot vaihtelevat suosta ja matalista harjuista avo-
kallioihin. Alueen sisään jää kaksi pientä kesantopeltoa.

JANNE SVÄRD

Riihikosken metsä, Kiikala

Varsinais-Suomen laitamilta, rauhoitetulta Reksuolta saa al-
kuna Rekijoki. Sitä seuratessa vastaan tulevat ensin perinne-
maisemistaan kuulut Häntälän notkot. Alajuoksulla, Kiikalan
kunnan puolella, kulkija sitten näkee joen itärannalla jylhän
kuusimuurin: Riihikosken metsän.

Riihikoski on 10-hehtaarininen rinnemetsä, jonka säätiö
osti vuonna 2003. Kuuset kasvavat rehevässä maaperässä jy-
kevinä, katveessaan käenkaalia, imikkää, tesmayrttiä ja muita
lehtokasveja. Havumetsää kirjoo jokunen harmaalepikkö ja
pikku niitty.

Metsä humisee rauhallisesti, mutta alueella on myös hur-
jempi puoli: rinnettä halkoo kaksi syvää notkoa, jotka purot
ovat uurtaneet pehmeään maahan. Veden kulutustyö jatkuu
yhä, ja ajoittain maa pettää jonkin suuren puun alla ja se ro-
jahtaa nurin. Luonto ja maisema elävät Riihikosken metsässä
monin tavoin.

MIKKO HOVILA

Harju, Loppi

Historialliset lähteet tuntevat käsitteen Hämeen metsä. Se oli metsä, josta puhuttiin hieman pelokkaasti. Missä se tarkalleen sijaitsi, ei ole varmaa. Laajoja, tummia metsiä on ollut Hämeessä paljon. Nykyään niiden ilmettä voi aavistella suojelualueilla – esimerkiksi Lopen Harjussa, jonka säätiö osti vuonna 2003.

Harju on 8,6 hehtaarin kokoinen metsä, joka sijoittuu kapealle moreeniharjanteelle ja sen kupeeseen. Metsän ytimeenä on kuusivaltainen korpi, isokastesammalen ja saniaisten tyysija. Harjanteella kohisee enemmän lehtipuitakin, ja harjumaastolle tyypilliseen tapaan kasvilajistoon lukeutuu siellä lehtolajeja, kuten sinivuokko ja kevätlinnunherne.

Metsän korpisydämeen on 1960-luvulla kaivettu oja, kuuleman mukaan kylän ensimmäisellä kaivinkoneella. Syksyllä 2007 säätiö järjesti alueella ennallistamistalkoot: oja padottiin, jotta korven vesitasapaino palautuisi ennalleen.

MIKKO HOVILA

Tahjanjärven metsä, Tammela

Syvämmälle Kanta-Hämeeseen edettäessä saavutaan metsäiselle Tammelan ylängölle, joka säilyi pitkään lähes asumattomana. Yksi alueen lukemattomista pikkujärvistä on Tahjanjärvi. Sen etelärannalla sijaitsevan metsän säätiö osti suojeltavaksi vuonna 2005 sopuhintaan juustomestari Tapio Pohtilalta. Metsä on erikoisen muotoinen: lähes kilometrin pituinen, mutta vain noin sata metriä leveä, kooltaan 9 hehtaaria. Suojelualue päättyy Tahjanjärven rakentamattomaan rantaan, missä liito-oravan on todettu asustavan aarniomaisen metsänosan tuntumassa.

Metsän entinen omistaja ei juuri koskenut puustoon, haki vain hieman kotitarvepuuta. Luontoarvot ovat siksi säilyneet. Suojelualuetta rikastuttavat vaihtelevat maastonmuodot. On mäntyvaltaista kangasmaata, tummia kuusiaarnioita, vanhojen koivujen huminaa, suopainanteita. Tahjanjärven metsä on mielenkiintoinen läpileikkaus Tammelan ylängön metsämänteräen eri metsätyypeistä.

Mustikkamäki, Pälkäne

Kun Tammelasta harpataan koilliseen, saavutaan Hämeen suurille järville. Pälkänevesi lähimetsineen on Pentti Linkolan pitkäaikaista retkeilyseutua, jossa hän on havainnoinut lintuja ja metsien häviämistä. Vuonna 2002 Linkola päätti yrittää pelastaa alueelta kappaleen metsää. Säätiöllä oli yhä jäljellä Linkolan lahjoittamaa peruspääomaa, ja se varattiin puheenjohtajan toivomaan tarkoitukseen.

Mustikkamäki, havumetsäinen kukkula, sijaitsee vajaan kilometrin päässä Pälkänevedestä. Metsä ylenee peltojen ja kyläiden välissä ja on siten maisemallisesti tärkeä. Lisäksi metsä on ollut jo hyvän aikaa omassa rauhassaan: isojen petäjien ja kuusten huomassa kasvavat nuoremmat puut, ja lahoppuitakin on alkanut kertyä.

Linkola soitti suoraan metsänomistajan edustajalle. Kyseessä oli metsäyhtiö UPM:n silloinen toimitusjohtaja Juha Niemelä. Hän suhtautui myönteisesti Mustikkamäen myyntiin luonnonsuojelutarkoitukseen, ja niin Linkola sai turvaan kaisla-alueen retkeilymaisemaansa.

Korpivainio, Aimo Saksalan luonnonperintömetsä, Kuhmalahti

Pälkäneveden pohjoispuolella levittäytyy toisen suuren hämäläisjärven, Längelmäveden, selkä. Sen rannalla sijaitsee Korpivainion metsä, jonka luonnonystävä Aimo Saksala myi säätiölle suojeltavaksi hyvin edullisesti vuonna 2005. Saksalalle oli tärkeintä, että metsä säilyy hakkaamattomana hänen jälkeensäkin.

Korpivainio on vehmas ja rikas vanha metsä. Kosteissa korpijuoteissa kuusten hämyssä viihtyy vaateliaita kasveja, kuten velholehteä. Lahopuut tarjoavat ravintoa monipuoliselle lajistolle, ja eräältä rungolta onkin löydetty harvinainen sieni nimeltä kultakurokka. Paikoin Korpivainion puusto on mäntyvaltainen, ja silloin kulkija havahtuu – niin harvinainen näky on nykyisin luonnontilainen mäntymetsä.

Kyöpelinvuori, Mäntyharju

Järvi-Suomen sisimmässä, rikkonaisten vesistöjen ja mäennyppylöiden maisemissa kohoaa metsän keskellä Kyöpelinvuori. Vuori on erikoisen muotoinen, kuin sokeritoppa, joka yllättäen nousee kulkijan edessä. Ympäröivä metsä näyttäytyy välillä vehmaana puronvartena, välillä vanhana korpena, jossa kuusten lomasta pilkottavat valkoisen laikakajäkälän kirjomat haavanrungot, välillä salaperäisenä, sankkana sekametsänä. Kyöpelinvuoren laella jököttävät väkkyvät petäjät ikiaikaisilla sijoillaan, ja kalliota kattaa palleroporonjäkäliä.

Säätiö osti Kyöpelinvuoren lähimetsineen vuonna 2004. Suojelualue on 17 hehtaarin kokoinen. Vuonna 2006 tämä luonnon turvapaikka laajeni 1,3 hehtaarilla, kun säätiö auttoi Pro Luontokuva-yhdistystä hankkimaan vierestä oman pienen rauhoitusmaan.

OTSO OVASKAINEN

ANNELLI JUSSILA

Akanvaara, Parikkala

Pikkutien mutkan jälkeen hailakankeltainen rintamamiestalo ja vanha navetta, pari rinneniityä ja taustalla metsän seinä. Luonnonperintösäätiön ensimmäinen suojelualue, Akanvaara, kutsuu matkalaista poikkeamaan. Rauhoituksen saivat vuonna 2000 sekä niityt että 22 hehtaarin kokoinen metsä.

Karja laidunsi metsässä tilakeskuksen likellä vielä 1980-luvulla. Muistona lehmien käyskentelystä – kukaties ammoisesta kaskeamisestakin – puusto on yhä koivuvaltainen, ja kenttäkerrosta hallitsee vehmas kasvillisuus. Etäämpänä metsä saa havupuista tummempia sävyjä. Rahkasammal painuu jalan alla ja metsäkortteet viistävät sääriä. Kulkiessa huomaa jännittäviä yksityiskohtia: karhun raapima jättiläishaapa, mehiläishaukan pesäkoivu, keisarinviihan siivenheilahdus metsänsisäisellä vanhalla niityllä...

Osa Akanvaaran tilan pihaniityistä pyritään ylläpitämään perinnemaisemana, ja vuosittain tilalla järjestetäänkin niittotalkoot. Muualla metsä saa rauhassa peittää ihmiskulttuurin merkit.

TIMO VARTIAINEN

Tervavaara, Nurmes

Taival Etelä-Karjalasta Nurmekseen on pitkä mutta kannattaa taittaa: runonlaulajien maan luonto koskettaa mieltä nykyisin – monin tavoin.

Nurmes oli takavuosisikymmeninä tehometsätalouden kokeilualuetta, jossa toteutettiin ns. Nurmes-ohjelmaa. Jotain sentään säilyi, esimerkiksi Tervavaaran metsä. Senkin kohtalo oli kuitenkin kauan epävarma. Paikalliset asukkaat ja biologit vetosivat metsän puolesta päättäjiin monet kerrat. Lopulta metsän ystävät pyysivät apua Luonnonperintösäätiöltä, ja tilanne laukesi onnellisesti: vuonna 2005 säätiö osti Nurmeksen evankelisluterilaiselta seurakunnalta suojeltavaksi 46 hehtaaria metsää.

JUHA OVASKAINEN

Tervavaaran korpimailla ja kankailla, pienten kumpareiden lomassa ja pohjantikan nakuttamien vankkojen kuusten katveessa, on hyvä astella. Siellä täällä ylenee vanha koivu ja mahtava honka. Liito-orava viihtyy metsän haapaisissa kolkissa. Varsinaisen Tervavaaran jyrkänteet – vettä tiheä kallio, sammalten ja jäkälien kirjo, lahopuiden kiemurat – kutsuvat puoleensa niin luonnontutkijan kuin esteetikonkin.

Suojelualuetta rikastuttavat myös kaksi erämaista, räme-rantaista lampea: Viulukkalampi ja Pieni Kaleton, jossa tummia ahvenia kuitenkin on.

Konttikangas, Siikajoki

Kainuun meren, Oulujärven, eteläpuolitse käy matka Pohjanmaalle. Siellä, ehkä yllättäen, on Luonnonperintösäätiön suurin suojelualue. Pohjois-Pohjanmaalla metsiä on yleensä ottaen rauhoitettu hyvin vähän. 49,6 hehtaarin suuruinen Konttikangas hankittiin vuonna 2005, kun paikallinen ympäristökeskus vihjaisi alueesta säätiölle.

Alueelle nimen antanut varsinainen Konttikangas on mäntyvaltainen, loivasti kumpuileva metsä, jossa mustikan- ja puolukanvarvut vihannoivat. Jokunen mänty on jo keloutumassa tai kaatunut maahan; rauhoituksen myötä metsän luonnollinen kehitys on jälleen päässyt alkuun. Suojelualan sydämessä on suurten kuusten hallitsema korpi, josta saniaisten keskellä lojuu tuulenkaatorunkoja. Eräältä niistä on löytynyt kultarypykkää, vanhaa metsää ilmentävää lahottajasientä.

Enin osa Konttikankaan suojelualueesta, noin 25 hehtaaria, on suota. Ojittamattomat suot ovat käyneet hyvin vähiin, joten säätiön on perusteltua turvata tätäkin luonnonperintöä. Konttikankaan suo on puoliavointa rämettä: pienten ja sitkeiden mäntyjen ja hieskoivujen valtakuntaa, jossa rakkasammalmättäillä karpalo lepuuttaa versojaan.

▼ *Kierros säätiön metsissä päättyy tällä erää Konttikankaalle. Seuraavaa etappia etsitään parhaillaan.*

JANNE SVÄRD